

Namn att minnas

Sten Rudholm

År 1963 accepterade Sture Petrén — en gång assessor i Svea hovrätt, men sedermera utrikesråd och chef för UD:s rättsavdelning, *envoyé extraordinaire* och *ministre plénipotentiaire* och slutligen bärare av ambassadörs namn — godhetsfullt att bli president i sin gamla hovrätt. När denne orolige ande, mannen som förefaller att alltid vilja göra någonting annat, i hela tre år härdat ut med vad som anses vara Sveriges förnämsta domarämbete och i stället sökte sig till världens — sådant det nu är — genom att låta välja sig till ledamot av Internationella domstolen i Haag, gällde det att finna en lämplig efterträdare.

Och helst en som skulle kunna tänkas stanna litet längre och intressera sig litet mera för hovrättens onekligen inte så ex-hilarerande rutin.

Det rådde oro inom juristvärlden och särskilt inom Svea hovrätt, som med all aktning för Sture Petréns glänsande begåvning kände sig en smula besviken över den markerade distraktion, med vilken han fullgjort sina ämbetsåligganden.

Oron hade framför allt sitt upphov i de rykten som ville göra gällande att justitieminister Herman Kling, utmattad av många sammanträden med Nordiska rådet och andra tyngande tjänsteplikter, såg sig om efter en reträttpost. Visserligen är det en allmän mening bland juridikens spetsar att Kling är den bästa justitieminister Sverige haft efter Thorwald Bergquist — men hur mycket säger det egentligen, eller snarare hur litet säger det egentligen inte? Svea hovrätt hade utstått Zetterberg och undgått Lindell — eller som han i hovrättskretsar, där man läste OBS! och fängslats av spenamnet Blundén, brukade kallas: Blindell. Skulle man nu drabbas av Kling?

Men Kling hade av någon obegriplig anledning fått för sig att han var som skapt till diplomat och bestämt sig för att stå ut med regeringen Erlander, Nordiska rådet,

jordabalken och allt det andra ytterligare några år för att få bli ambassadör i Köpenhamn, en befattning som — inom parentes sagt — torde passa honom sämre än de flesta, inklusive justitieministerposten. Sägna vad man vill om den gamle generaldirektören i statskontoret: han var oslagbar på att utbetala ämbetsmännens löner och pensioner, men det speciella gemyt som efterkras av en svensk ambassadör i Danmark förfogar han guttröste oss inte över. Hur som helst — därmed undgick i alla fall Svea hovrätt den chikan som det skulle inneburit att till president få en person, som rullat som hovrättsaspirant.

I stället fick man Sten Rudholm, som förvisso inte rullat som hovrättsaspirant, utan i stället är en av de bästa jurister som i vår tid fostrats av Svea hovrätt och som hovrätten följaktligen tog emot med öppna armar och en suck av lättnad. Han är inte bara en utomordentlig kapacitet på sitt område han är också — och här skall inte direkt påstås att något orsakssammanhang föreligger — en klart borgerligt sinnad person. Han saknar med andra ord, precis som Sture Petrén, den främsta meriten för statlig befordran i dagens Sverige: partibok, nota bene i socialdemokratiska arbetarpartiet. Och ändå har alltså han, liksom före honom Sture Petrén, blivit president i Svea hovrätt! Hur skall detta förklaras? Man skulle gärna vilja säga att det finns vissa personer, vilkas kvalitet är sådan att de inte kan förbigås till vissa ämbeten — men erfarenheten har tyvärr lärt att det inte är så i vårt folkhem. Man får därför nöja sig med att konstatera att även under regeringen Erlander slumpens skördar någon gång kan ge ett gott resultat — och det vore ju förskräckligt annars, med tanke på hur länge den suttit. Sten Rudholm tillfrågades en onsdag, tackade ja en torsdag och utnämndes en fredag. Det var en av regeringen Erlanders snabbaste och — det kan

man lugnt säga — på fackmannahåll mest populära utnämningar.

Sten Rudholm är lärarson från Karlstad och född 1918. Han tog jur. kand. i Stockholm 1942 och satt sedan ting i Uppsala läns norra domsaga hos häradshövding Nils Edling, känd för att aldrig anta en notarie, som han inte var övertygad om skulle bli minst hovrättsråd eller — i nödfall — juris professor. Rudholms notariekamrater var Erik Anners, Svante Bergström, Sven Ersman och Per-Erik Fürst. Ersman är visserligen bara vice verkställande i direktör i Grängesbergbolaget, men nog kan det smälta lika högt som hovrättsrådet Fürst eller professorerna Anners och Bergström. Och Rudholm kom inte sin gamle häradshövding på skam utan blev som sagt president i Svea hovrätt — i Edlings ögon säkert nästan lika fint som att vara häradshövding i Uppsala läns norra.

Till skillnad från Kling kom Rudholm alltså in i Svea hovrätt, blev fiskal 1945, assessor 1954 och hovrättsråd 1961. Under tiden hade han hunnit med allt möjligt, som var högeligen meriterande för en framåtsträvande jurist. Han var sekreterare i straffrättskommittén, hade lagstiftningsuppdrag i justitiedepartementet, var juridiskt biträde åt chefen för armén och därefter åt ÖB och innehade slutligen nyckelposten som lagbyråchef i justitiedepartementet. Man kan följaktligen inte säga att han tjänade sina sporrar när han år 1959 tillkallades som expert av den sandlerska författningsutredningen, men nog vassade han dem. Han fick det otacksamma uppdraget att försöka göra en lagtext av Elis Håstads och Jörgen Westerståhls besynnerliga deskriptiva grundlagstext, där man i långa avsnitt inte kunde finna några lagbestämmelser alls — och han lyckades. Om något gott finns att

säga angående den sandlerska författningsutredningen — detta berg som födde en råtta — så är det Sten Rudholms förtjänst. I den mån musen röt var det med hans röst.

När han år 1962 utnämndes till justitiekansler, regeringens kronjurist, var han den självskrivne kandidaten, men blev det ändå.

Som JK sysslade han med mångahanda — men framför allt med Wennerström-affären, där han med oväld fördelade ansvaret för de många nästan ofattbara försummelser, som ledde till denna riksskandal. Då vässades sporrarna ännu en gång och ändå hade han modet att säga att ”vi får inte utreda ihjäl oss”. Det svenska remissförfarandet är i och för sig förträffligt, men det får inte leda till, hävdade denne ovanlige justitiekansler, att enkla ärenden — varmed dock inte avsågs Wennerström-affären! — drar ut i årtal, så att vanliga, hyggliga enskilda människor kommer i kläm. Visst skall noggrannhet eftersträvas, underströk han, men samtidigt snabbhet och realism.

Det är inte att undra på att han med denna bakgrund även när det gällde valet av president i Svea hovrätt framstod som den självskrivne kandidaten — man kan bara, som ovan antytts, förvåna sig över att han trots detta än en gång blev vad han borde bli. När han tillträdde sitt ämbete erinrade han om vad 1809 års konstitutionsutskott i sitt memorial yttrat om domstolarnas roll i samhället: ”De skall vara självständiga under lagarna, men inte

självhärskande.” Det föll i god jord bland hans medarbetare och det är ett gott uttryck för Sten Rudholms personlighet.

Den har dock andra facetter än juristens. Han är en entusiastisk långfärdsåkare på skridskor. Han åker skidor så snart tillfälle ges. Han spelar tennis regelbundet. Han fäktar — inte bara i hovrätten. Han är — förstås — djurgårdare. Och han har ett torp i Roslagen, där han kan få utlopp för sin överskottsenergi. Dessutom är han, som så riktigt framhållits i den välunderrättade tidningen Aftonbladet ”gift med sin fru” — vilket onekligen ägnar och anstår en president i Svea hovrätt. Hon heter förresten Eva och är själv jurist, byråsekreterare i riksgäldskontoret och paret har tre raska döttrar, av vilka den mellersta fäktar väl så bra som far sin.

Varför är han nu så märklig, denne Rudholm? Det finns flera jurister i Sverige som är ändå skickligare än han. Jo, säger kännarna, det sammanhänger med hans klara och kloka omdöme och hans mjuka och varsamma sätt. Kan man förebrå honom något är det en viss brist på temperament. Men i gengäld har han självständighet — ”självständighet under lagarna”, en självständighet som numera börjar bli allt ovanligare i ämbetsmannasveriges toppskikt, en självständighet som aldrig låtit böja sig av enpartiväldet i Kanslihuset.

Det smygande förtalet påstår till och med att han inte utan nöje tar del av Onkel H:s expektorationer i Svenska Dagbladet.

G. U.